

v leto. V letu 1945 so obstajale še stare plezalske skupine na Jesenicah, v Ljubljani, Mariboru in Kamniku. Naslednje leto so organizirali AO-je v Ljubljani, Kamniku, Trziču, Mariboru in na Jesenicah, v katerih je bilo 51 članov in 72 pripravnikov. Leta 1947 se je njihovo število povečalo na 10 AO-jev, nastali so novi v Celju, na Jezerskem, v Kranju, Radovljici in Mojstrani z 81 člani in 76 pripravniki. Leta 1948 pa ni bil v Sloveniji ustanovljen noben novi AO.

Člani alpinističnih odsekov so leta 1946 zgradili dva alpinistična bivaka: Jeseničani zavetišče III za Akom v Martuljku, Ljubljanci pa na Malih Podih pod Skuto. Trzičani so začeli graditi bivač v Storžiču, Kranjčani pa pod Kočno. Prvi bivač v Kamniških Alpah je bil postavljen že pred vojno na Maričkini plošči na severozahodnem grebenu Planjave. Zgradili smo ga člani Akademске skupine SPD na univerzi, dodelan pa ni bil. Po vojni so ga nepridipravi vrgli z grebena v Logarsko dolino.

Leta 1947 je OPA FZS brezplačno razdelil AO-jem kompletne obleke, plezalno opremo in 150 000 dinarjev za nabavo druge opreme.

V Odboru smo sprejeli sklep o prirejanju poletnih in zimskih plezalnih in reševalnih tečajev ter o izdaji priročnika Plezalna tehnika, ki ga bo ilustriral **Marjan Keršič**.

Spomladi 1947 smo pripravili prvo povojno Odredbo o zavarovanju redke flore z barvnimi upodobitvami nekaterih značilnih in redkih vrst planinske flore. Izdalo jo je Ministrstvo za prosveto LRS.

Z zveznega tečaja za alpinistične inštruktorje v Vratih sem se vrnil domov v Ljubljano 29. septembra 1947, čez tri dni sem bil aretiran in čez deset mesecev obsojen na dahavskih procesih. S tem se je moje predsedništvo v planinski organizaciji in prvo obdobje mojega dela v planinstvu končalo.

14 LET PREDSEDNIKOVANJA DR. MIHE POTOČNIKA

ZIDANJE GMOTNIH TEMELJEV

Leta 1965 sploh ni bilo presenetljivo, da je na čelo Planinske zveze Slovenije prišel **dr. Miha Potočnik**, mož v najboljših srednjih letih, ki je imel za seboj izredno bogato gorniško kariero. V Slovensko planinsko društvo ga je leta 1921 vpisal štiri leta starejši brat Tone, in sicer v podružnico v Kranjski gori, kajti podružnice SPD takrat ni bilo niti na Jesenicah, niti na Dovjem, niti v Mojstrani. Kot dijak kranjske humanistične gimnazije je hodil po hribih, tri leta pozneje začel plezati, se tista leta srečal z **Jožo Čopom**, začel kot študent ljubljanske pravne fakultete pisati za Planinski vestnik, postal član jeseniške Skale in gorski reševalec, predvsem pa plezalec: »Mladi smo se hoteli uveljaviti tudi na gorskih brezpotjih,« pravi dr. Miha Potočnik. »Mladi smo takrat rekli, da bomo Slovenci po slovenskih gorah plezali prvenstvene smeri in ne več Nemci in Avstrijci.«

Tako je tudi bilo in slovenski planinci so Miho Potočnika poznali kot odličnega plezalca (**Stanko Hribar** je nekoč **Jožo Čopa**, **Miho Potočnika** in **Stanka Tomiška**, prijateljsko trojno navezo, imenoval »zlata naveza« in to ime se jih je prijelo za vse večne čase), kot člana »rešilnih ekspedicij«, se pravi reševalnih akcij v gorah, kot pisca prispevkov za Planinski vestnik in kot enega od igralcev v obeh prvih slovenskih filmih, v **Ravnikovem** V kraljestvu Zlatoroga in **Badjurovih** Triglavskih strminah.

Tako je že pred vojno, pred letom 1941, postal odbornik osrednjega odbora SPD, ko pa je po vojni leta 1947 prišel z Jesenic, kjer je bil

direktor Železarne, v Ljubljano v komunalno ministrstvo, kjer je postal pomočnik ministrice **Lidije Šentjurčeve**, so se ga prav kmalu spomnili kot odličnega planinca: leta 1948, ko je bil za **prof. Francetom Avčinom** drugi povojni enoletni predsednik arhitekt **Vlasto Kopač**, so predsednika Kopača zaprli, ga obsodili na dahavskih procesih, mesto predsednika je bilo prosto – »in **Zoran Polič**, ki je bil takrat predsednik Fizkulture zveze, kamor smo spadali tudi planinci, me je poklical in mi rekel: Miha, ti boš predsednik! Vendar takrat na to nisem bil pripravljen, šel sem k Šentjurčevi, ji povedal, kaj mi je Polič ponudil in da tega ne bom

sprejel, v pričo mene je telefonirala svojemu ministrskemu kolegu za finance Poliču, mu rekla, da se niti jaz, niti ona s tem predlogom ne strinjava – in Polič se je spomnil svojega pomočnika v ministrstvu **Fedorja Koširja**, aktivnega planinca, ki je bil potem predsednik PZS do leta 1965«.

Ta čas pa je v planinski organizaciji dr. Potočnik vendarle moral zelo aktivno nastopiti: leta 1952 je bila v Špikovi steni na Dibonovi polici strašna gorska nesreča s petimi mrtvimi, namigovanja pa so povzročila, da so gorenjski gorski reševalci vrnili izkaznice GRS in rekli, da ne bodo več delali. Miha Potočnik je takrat skupaj z **dr. Bogdanom Brecljem** ustanovil komisijo za GRS pri PZS in jo organiziral tako, da so bile postaje GRS največji del v krajih pod gorami, ker so tako reševalci najhitreje prišli do ponesrečencev, takšna organiziranost pa velja še zdaj.

Toda kako je dr. Potočnik vendarle prišel na čelo PZS?

»V upravnem odboru PZS smo se takrat vedno zelo prijateljsko pogovarjali. Ko je Fedor Košir rekel, da po 17 letih ne bi bil več predsednik, so bili vsi, ki so prihajali na odboreve seje, za to, naj to funkcijo prevzamem jaz,« pravi dr. Potočnik. »Tokrat sem se odločil in predsedništvo sprejel,« – ko je imela slovenska planinska organizacija 64 710 članov, vključenih v 58 društev. »Tokrat sem le nadaljeval delo dotodnjega vodstva,« pravi, »ki se je trudilo še naprej graditi gmotno podlago slovenskega planinstva za množičen obisk v gorah, to pa pomeni gradnjo in modernizacijo koč in planinskih potov.« – Kot poudarja, je lahko uspešno deloval, ker je imel izredne sodelavce: v PD Radovljica, na primer, predsednika PD **Pavla Olipa**, ki je naredil vse, da so našli do takrat popolnoma prazen prostor v Škratliskem pogorju in na Kriških podih postavili Pogačnikov dom, v Kopru so bili izredni sodelavci **dr. Šalamun** in **dr. Zega** s soprogo, v Celju so za tamkajšnje gore skrbeli **prof. Tine Orel** ter pozneje **Dušan Gradišnik** in **Stane Veninšek**. Odlične sodelavce je imel, kot pravi, tudi v upravnem odboru PZS, predvsem **Fedorja Koširja**, **Toneta Bučerja** in **Rada Lavriča**, ki je bil dolgo tajnik organizacije; vsi ti so velik del skrbeli za dobre povezave s planinskimi društvi.

»Občasno so planinska društva vendarle izražala nasprotovanja centralizirani planinski oblasti,« pravi dr. Potočnik. »Nekoč sem ob takih razpravah dejal, da je cilj PZS in njenega upravnega odbora odpraviti PZS in popolnoma osamosvojiti društva ter jih pustiti, da delajo svojim razmeram, ljudem in času primerno. To se seveda ni nikoli uresničilo, ob ponovnih takih razpravah pa sem v Logarski dolini kncipiral dokument, ki smo ga naslednji dan na občnem zboru PZS v Celju sprejeli: da društva ne bi

očitala PZS, da iz planinske članarine jemlje preveč denarja, naj društva dajejo toliko, kolikor zmorejo, in hkrati povedo, kaj naj PZS dela in česa naj ne dela, če pa naj kaj dela, mora za to delo dobiti denar.«

Pod Potočnikovim predsednikovanjem je PZS dobila v last tudi vilo Zlatorog ob Dvorčakovi ulici v Ljubljani, kjer je še zdaj. Ko je namreč slovenska Skupščina zidala stanovanjsko hišo ob Kersnikovi ulici, je k tej parceli spadala tudi ta hiša, v kateri so bila stanovanja in uradi. **Ivan Maček Matija** je tiste čase izposloval, da so slovenski lovci ob Župančičevi ulici v Ljubljani dobili svoj dom, pa je šel dr. Potočnik, ki je bil takrat tajnik Ljudske skupščine Slovenije in poslanec, k predsedniku **Mihu Marinku** in ga prosil, naj podpiše, da bi planinci dobili to hišo, saj so se do takrat neprestano selili po Ljubljani. Tega Marinko ni hotel storiti, ni pa nasprotoval temu, da gre Potočnik k podpredsedniku **dr. Heliju Modicu**, ki je dokument takoj podpisal, z njim so šli na sodnijo, prepisali upravljanje te hiše, se najprej vselili v eno sobo in počasi začeli izrivati druge najemnike, dokler v hiši niso ostali sami.

Še preden je pod predsednikovanjem Fedorja Koširja odšla iz Slovenije prva slovenska himalajska odprava, je dr. Miha Potočnik že vodil na Kavkaz prvo jugoslovansko odpravo, ki je morala biti sestavljena, kot je bila takrat pač navada, po republiškem ključu in ne po sposobnostih alpinistov. V desetčlanskem moštvu so bili trije Slovenci, poleg vodje še **Tone Bučer** in **Igor Levstek**, »in nas tri so od jugoslovanske ekipe tam edine priznavali za alpiniste, vse druge pa za turiste«, kot pravi takratni vodja odprave, ki je s slovenskima članoma prišel na zahodni vrh Elbrusa (5633 m) in na Bžeduh, kavkaški Mont Blanc. Leta 1963 pa je dr. Potočnik peljal na Kavkaz čisto slovensko alpinistično odpravo, v kateri sta bila med drugimi odličnimi alpinisti **Ante Mahkota** in **Franci Ekar**, določen je bil tudi za vodjo prve naše odprave v Himalajo že leta 1954, vendar iz tega ni bilo nič.

Že pod njegovim predsednikovanjem pa so na njegovo pobudo in po sklepu upravnega odbora začeli akcijo za sklenitev družbenega dogovora o financiranju gradnje in modernizacije visokogorskih planinskih postojank. Nekaj denarja je dala vlada in nekaj institucije, nekaj pa ga je bilo vendarle treba naberačiti – in tako je dr. Potočnik šel k takratnemu slovenskemu finančnemu ministru **Jošku Štruklju**, mu razložil, za kaj gre, ta mu je svetoval, naj napiše problematiko, predsednik PZS se je tega temeljito lotil in mu prinesel zajeten kup papirja, minister pa mu je rekel, da je tega preveč in da tega nihče ne bo bral, zato naj zadevo opiše na kratko in zanimivo. Čez nekaj dni se je Potočnik vrnil s tremi stranmi rokopisa, ki se je začel: »Planinsko gospodarstvo je kot pes v cerkvi: vsi ga brcajo,

gospodar pa se ga sramuje.« Minister je to začel brati, pes mu ni šel v glavo in je rekel, da tega pač ne more dati poslancem na mizo. – Dobro, – je rekel dr. Potočnik, – koliko daš, če črtam tega psa? – In koliko zahtevaš? – ga je vprašal minister. – Daj 20 milijonov pa ga črtamo. – Dam 15, – je dejal minister – in tako je tudi bilo, za tiste čase pa je bil to v naših krajih najdražji pes, ki ga je kdo kupil.

Enako se je dr. Potočnik pred natančno 25 leti, ob 75-letnici SPD-PZS pogajal s takratnim predsednikom slovenske vlade **Stanetom Kavčičem**, ki mu je dejal, da se spodobi, da vlada dá jubilaru kakšno darilo – najmanj milijon za vsako leto, kot je rekel dr. Potočnik – in je toliko tudi dobil za planinsko organizacijo. »Takšen je bil pač takrat način dela. Vendar je treba ob tem reči, da se ni kljub temu takrat nihče vtikal v našo planinsko organizacijo, ki je bila popolnoma samostojna in avtonomna, tudi pri kadrovanju se ni vmešavala ne partija in ne Socialistična zveza, čeprav je vsakokrat požegnala naše odločitve. Stali smo na trdnem stališču, da nočemo nobenih funkcionarjev od zunaj in naj bodo odborniki in predsednik najaktivnejši

planinci. Nikoli tudi nismo postavljali vprašanja svetovnega nazora in ali je kdo član partije ali ne.«

In kako je potem dr. Miha Potočnik odšel s predsedniške funkcije? Kot pravi, »so bili v PZS odbori in komisije, med izredno delavnimi je bila takratna mladinska komisija, katere načelnik je bil inž. **Tomaž Banovec**, imeli smo kadrovsko politiko pomlajevanja in smo bili dogovorjeni, da bo predsednik Planinske zveze načelnik mladinske komisije, ko bom jaz nehal. Ko smo leta 1978 pripravljali proslavo ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav, je delovni odbor vodil **dr. Tone Strojín**, ki mi je dejal: Še tole izpeljeva, potem pa naj pridejo drugi, mlajši. – Pred skupščino PZS leta 1979 so me sicer še pregovarjali, naj nadaljujem delo, vendar smo se naposled dogovorili tako, kot smo že prej odločili v upravnem odboru, in predsednik je postal inž. Banovec.«

Ko se je dr. Miha Potočnik poslovil od predsedniške funkcije na čelu PZS, je organizacija štela 156 društev in 99 770 članov.

Marjan Raztresen

REGIONALIZMI TUDI V PLANINSTVU NISO NIČ NOVEGA

POLSTOLETNA ZGODOVINSKA LUKNJA

TOMAŽ BANOVEC

Napisati dve strani ali nekaj podobnega za 100-letnico in za svojih okroglih 8 let predsednikovanja ni lahka naloga. Spominja na Prokrustovo posteljo, saj je bilo naročilo o tem dano tako, da sem imel manj kot teden dni časa za ta zapis. Bom malo daljši, nikakor pa ne popoln.

V letu 1955 sem prvič stopil čez prag Planinske zveze. Z bratom so naju iz PD Železničar poslali, da bi izvelkla loterijske nagrade za sklad Zlatorog. Kot načelnik Mladinskega odseka pri PDŽ sem leta 1957 začel sodelovati v novo ustanovljeni Mladinski komisiji in postal njen tretji načelnik, za **Šventovo** in **Kristanom**. Nato sem prevzel zelo različne planinske naloge, tako v društvu kot v okviru PZS. Bil sem tajnik komisije za alpinizem, propagandist v času praznovanja 75-letnice SPD, vseskozi sem sodeloval pri delu planinske založbe, ki smo jo obnovili v sedemdesetih letih. Več let sem bil podpredsednik, s 40 leti pa sem postal predsednik. Predsednik sem bil osem let in nekaj mesecev; za **Mihom Potočnikom** ni bilo lahko prevzeti te dolžnosti. Pustil pa je veliko narejenega in že utečenega.

Žal mi je, da se novejša planinska zgodovina piše s priložnostnimi članki na tak način – in še naprej bo tako, kot kaže. Začeli bomo z **Orož-**

nom, Aljažem in še kom, dodali še **Milom Kocbeka**, še manj **Tominška**, po drugi vojni pa se, kot kaže, zgodovina ustavlja ali se ne piše več. Pa smo v tem času vendarle precej naredili, za nami je že pol naše skupne planinske zgodovine.

Precej drugačen je bil tudi razvoj planinstva v tem novem času, tako glede kvalitete kot kvan-